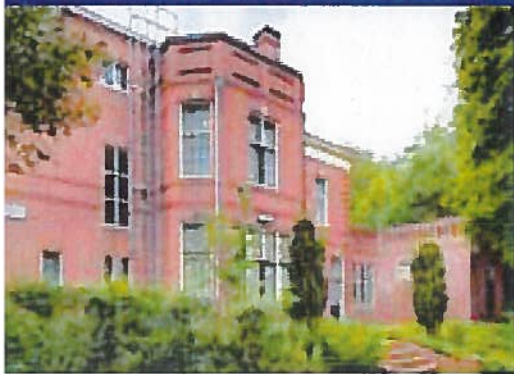
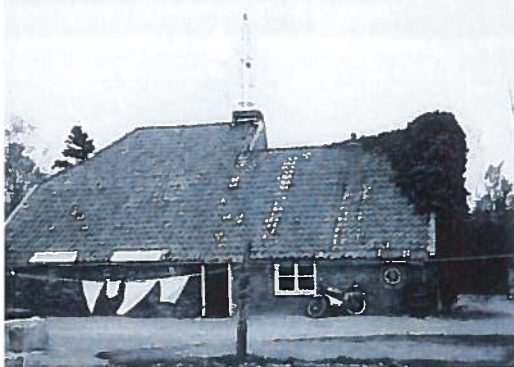

Harens Old Goud

*Bij de tijd over
Haren, Glimmen, Onnen en Noordlaren*

*Harens
Historische Kring
Old Go*

Harens Historische Kring Old Go

Harens Old Goud is een uitgave van de Harens Historische Kring Old Go en verschijnt 3 x per jaar in april, september, december

Redactie:

Henk Bazuin, Siebrand Braaksma, Trijnie Brunt en Roelof van Wijk; te bereiken via: redactie@oldgo.nl

Losse nummers, zolang de voorraad strekt, € 3/stuk
Copyright: Harens Historische Kring Old Go
Overname van (gedeelten) van artikelen en/of afbeeldingen is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

Druk: Drukkerij G.van Ark, Haren.

Inlichtingen over de vereniging:

Website: www.oldgo.nl. Contactpersoon: Dick Schaap

Bereikbaar via: webmaster@oldgo.nl

Secretariaat: Borsingel 3, 9753 CD Haren

Bestuur

Voorzitter	Ali Bakker	050 - 5340834
Secretaris	Jan Offereins	050 - 5347269
Penningmeester	Henk Bazuin	0598 - 395504
Bestuurslid	Jaap Vrieling	050 - 8500080
Bestuurslid	Henk Abbring	050 - 5348160

Voor adresgegevens van bestuursleden zie de website.

Opgave lidmaatschap via www.oldgo.nl

Het lidmaatschap kan op elk moment ingaan

Individueel lidmaatschap: € 15, Gezin: € 25

Bankrekening: NL 86 RABO 0157 0712 86

tnv. Harens Historische Kring Old Go

Inhoud

Gegevens, activiteitenoverzicht, inhoud	2
Old Go-tje	3
Van de ledenadministrateur	3
Excursie	3
Mevrouw Riekje Buivinga geb. Arends	4
Verslag excursie naar Voorveld	6
Niet Hotel van der Woude, een Groninger dancing wellicht?	7
Gerrit Bazuin over een leven aan de Achterste Middelhorst	8
Vrouger	9
Het huis van de notaris	10
Eendekooien	12
Yesse door de eeuwen heen, boekbespreking	13
Sassenhein, boekbespreking	13
Vraag en Antwoord, rubriek	14
Reacties van lezers	14
Advertenties	15
Ome Willem, gedicht	16
Hareners beslissen over Haren	16
www.gemeentegeschiedenis.nl	16
Mevrouw Antje Alberts-Berghuis	17
Uit ons fotoarchief: Verdwenen boerderijen en wat er voor in de plaats gekomen is	19
Advertenties	20

Grote foto voorblad: Huize Voorveld met de contouren van het oude perceel duidelijk zichtbaar, vanuit de lucht gezien. (foto Google Earth)

Activiteiten en overzicht Old Go

Doelstelling	Het bevorderen van de belangstelling voor, en het bundelen en publiceren van kennis over de geschiedenis van de gemeente Haren
Activiteiten	<i>Lezingen</i> : twee keer per jaar <i>Excursies</i> : één keer per jaar <i>Tentoonstellingen</i> organiseren <i>Rubriek in Haren dé Krant</i> , elke maand <i>Rubriek</i> op Radio Haren FM; de voorzitter vertelt over onderwerpen uit de geschiedenis van Haren <i>Presentatie en promotie</i> op jaarmarkten en andere evenementen
De werkgroepen	<i>Oude verhalen</i> . Contactpersoon: Dick Schaap <i>Digitaal fotoarchief</i> . Contactpersoon: Dick Schaap <i>Open Monumentendag</i> . Contactpersoon: Jan Dijkema
Bezoekerscentrum	Het <i>bezoekerscentrum</i> Oude Brinkweg 12a, Haren, (boven de judoschool) is elke donderdag open van 14 tot 15 uur. In juli en augustus zijn we gesloten. Hier is ook het <i>archief</i> .
Samenwerkingsverbanden	Met de <i>Historische Commissie Haren</i> en lid van de <i>Culturele Raad van Haren</i>

Old Go-tje

Voor u ligt weer een nieuwe Harens Old Goud. Steeds weer een geluksmomentje als er een nieuwe krant ligt. Met veel dank aan de redactie en onze vormgever Siebrand Braaksma.

Wat gebeurde er zoal de afgelopen maanden? We hadden een interessante excursie in de tuin van het voormalig landgoed Voorveld. Henk Bazuin vertelde over de geschiedenis van dit historisch zeer interessante gebied. We mochten in de grote tuin achter de gebouwen rondzwerven, voor velen een uitgelezen kans om eindelijk eens achter de grote villa's te kunnen kijken. Daarna liepen we naar de voormalige renbaan, schuin tegenover Voorveld. Daar wachtte ons een verrassing: De heer Bakker die in de jaren '50 een beroemd trainer/pikeur van paarden was. Zie het verslag blz. 6.

Begin juni hadden we een primeur. We stonden met de Historische Commissie in een gezamenlijke stand op de braderie in Haren. Een echte mijlpaal. Immers een van de meest gestelde vragen aan mij als voorzitter van Old Go is: waarom een aparte vereniging voor de plaatselijke geschiedenis, terwijl er al een Historische Commissie is. Steeds heb ik het verschil uitgelegd. Wij zijn een vereniging waarvan je lid kan worden en een actieve rol in kunt spelen als plaatselijke geschiedenis je hobby is. De Commissie maakt al jaren de prachtige Historische Reeks. Zoals de heer Van Koldam zo treffend zei: jullie zijn bezig met de geschiedenis met mensen samen en wij leggen het vast in boekjes. Op de achter ons liggende Kunstmarkt stonden we weer samen in een kraam.

13 september is het Monumentendag. Voor de 2^e keer op rij verzorgt Old Go deze dag zelfstandig onder de bezielende leiding van Jan Dijkema en andere vrijwilligers. Zie het programma op de website en in de media.

Lest best, op 27 september hebben we weer een excursie. We duiken in de geschiedenis van Onnen en dit doen we weer ter plekke. Zie programma ook op de website [www. Old Go.nl](http://www.OldGo.nl).

Vanaf 4 september is ook ons bezoekerscentrum elke donderdag weer open van 14.00 – 15.00 uur. Hartelijk welkom.

Ali Bakker, Voorzitter Old Go; augustus 2014

Informatie van de ledenadministrateur

We zijn hard op weg om een grote vereniging te worden, de groei in het ledenaantal zit er flink in.

Of het aantal van 200 leden wordt gehaald aan het eind van dit jaar, is uiteraard de vraag. Op dat aantal heb ik nog steeds mijn hoop gevestigd.

De teller staat nu (12 augustus) op 156 leden, 13 donateurs en 1 gast.

Deze laatste categorie is nieuw en vereist enige toelichting. Deze persoon is "gratis" lid, de contributie voor hem is betaald door een lid van Old Go. Het tijdelijk lidmaatschap is aangeboden als verjaardagscadeau. Misschien is dit een tip voor u.

Er liggen nog een aantal evenementen in het verschiet als ik dit schrijf, als u deze leest zijn ze al geweest: De Kunst en Cultuurmarkt, de Open Monumentendag en een excursie in Onnen.

Deze activiteiten laten duidelijk zien dat Old Go leeft en niet meer weg te denken is uit de samenleving van Haren.

Old Go doet er toe

Henk Bazuin

Excursie Onnen 27 september

Waren we in juni op pad in Harenermolen bij huize Voorveld en de renbaan, deze keer wordt een wandelexcursie gehouden in Onnen.

De route is zodanig samengesteld dat mensen die minder goed ter been zijn, ook mee kunnen.

Plaats van samenkomst is bij de boerderij van de heer Klaas Berends, Felland 48 Onnen. Hier kunt u uw fiets stallen of uw auto parkeren. Vertrek zaterdag 27 september om 14.00 uur.

Misschien kent u mensen die ook graag mee willen maar geen lid zijn van Old Go; dan kan dat uiteraard.

De kosten voor niet-leden zijn € 2,- per persoon

Dag van de Groninger Archieven

4 oktober

Op zaterdag 4 oktober is Old Go weer aanwezig met een stand in het gebouw van de Groninger Archieven, Cascadeplein 4, vlak bij het hoofdstation.

Old Go presenteert zich samen met de Harensche *Historische Commissie* en het klooster Yesse.

Mevrouw Riekje Buivinga geb. Arends

Dit verhaal is opgetekend na een aantal gesprekken met mevrouw Buivinga in de zomer van 2013. Al tijdens de laatste gesprekken bleek dat mevrouw Buivinga ernstig ziek was; zij is dan ook enkele maanden later overleden. Het museum is nu gesloten, maar haar zoon hoopt in 2015 op woensdag en zaterdagmiddag weer open te gaan. De foto van mevrouw Buivinga in de locomotief komt uit het Harener Weekblad, de andere foto's zijn genomen door Dick Schaap

Door Lineke van Geest, werkgroep Oude Verhalen

Haren en de spoorwegen

De geschiedenis van Haren is nauw verweven met de spoorwegen. Als het niet met het spoor van Meppel naar Groningen is, dat in 1870 werd aangelegd of met het emplacement bij Onnen dat in 1920 klaar kwam en de bouw van een hele wijk voor het spoorwegpersoneel tot gevolg had, Tuindorp, dan is het wel voor de aftakking van Haren naar Waterhuizen, naar de spoorlijn Groningen-Nieuwe-schans, zodat de goederentreinen niet over de stad Groningen hoefden. In de oorlog is van deze verbindingsbocht veel gebruik gemaakt voor transport van personen, militairen en Joden, en goederen zoals munitie en ander wapentuig naar Duitsland.

Deze verbinding kwam in 1921 gereed en even voor de brug naar Waterhuizen werd een blokwachtershuis gebouwd met aan de andere kant van de spoorlijn een gebouwtje voor de dienstdoende sein- en wisselwachter. Dit blokwachtershuis is het spoorwegparadijs van Riekje Buivinga geworden, waar ze een enorme verzameling van spoorwegmateriaal, seinpalen, spoorbomen, treinstellen en wagons tot coupé asbakjes, stationsklokken, uniformen en petten toe, heeft aangelegd. Het is een voor de buitenstaander interessante en enigszins onoverzichtelijke uitstalling, waarin Riekje feilloos de weg weet en graag uitleg bij geeft.

Maar als je zoveel collectors items bezit en je huisje maar klein is, dan ben je tevreden met de drie fauteuils, waarin je nog gemakkelijk kunt zitten, hoewel je de kamer moet delen met zes bloктоestellen en een halve museumcollectie.

Riekje, hoe is dat allemaal zo gekomen?

Het verwoede verzamelen begon met een muntje van een koffieautomaat van NS, dat ik van iemand kreeg toen ik zes jaar was en ik nog Riekje Arends heette.

Ik ben in 1949 geboren en ben opgegroeid aan het Westerveen, waar mijn vader een kwekerij van groente, rozen en lakanthuriums had. Het Westerveen lag aan de spoorlijn en alles wat met treinen en het spoor te maken had, fascineerde mij, zodat ik altijd aan het spoor bij Onnen te vinden was.

Na de Openbare Lagere School te Glimmen met meester Knollema en het hoofd der school meester Huizinga, ging ik naar de tuinbouwschool in Eelde. Ik wilde eigenlijk machinist worden, maar voor de verwerkelijking van die droom, ben ik te vroeg geboren. Daar moest eerst nog de vrouwenemancipatie golf over heen spoelen. Na de tuinbouwschool waren een paar extra handen op vaders kwekerij maar wat welkom. Mijn 4 jaar jongere zusje hield van uitgaan en toen ik haar begeleidde naar een feestje in café Astoria leerde ik Lammert Buivinga kennen.

Lammert is van 1946 en woonde eerst met zijn drie zusjes en drie broers op Boerlaan 18 en later aan de Hoge Hereweg in Glimmen. Zijn vader was automonteur en zijn grootvader was lampenist geweest. Hij had tot taak alle petroleumlampen bij de spoorbomen en op het station aan te steken en van olie

te voorzien. Leren was niks voor Lammert en op de Christelijke School aan de Nieuwe Schoolweg in Glimmen heeft hij geen grote schoolcarrière opgebouwd.

Hij herinnert zich nog meester Fiet, die hem met een stok op de handen sloeg en het kolenhok waar hij af en toe in mocht verblijven en als je moest nablijven kon je altijd ontsnappen via het raam.

Daarna liep hij ver vooruit op zijn tijd als flexwerker. Hij was achtereenvolgens melkrijder, hovenier bij Tubantia, arbeider wegenbouw, kraanmachinist op de scheepswerf en arbeider bij Provinciale Waterstaat. Hijzelf geeft er de voorkeur aan het een carrière van 12 ambachten en 13 ongelukken te noemen.

Blokwachterswoning

We zijn in 1971 getrouwd en in 1973 is onze zoon Erik geboren. Net in het jaar van ons huwelijk kwam dit blokwachtershuis te koop, we kochten het en trokken er in.

Het was pionieren in het begin met een regenput en kookkachel, want gas en waterleiding kwamen pas een jaar later, maar mijn droom kon ik nu realiseren. Het sein- en wisselwachtershuisje aan de andere kant van het spoor deed nog tot 1984 dienst en het dienstdoend spoorwegpersoneel aldaar wijdde mij in de geheimen van de mechanische spoorwegbeveiliging in.

Nu kreeg mijn verzameling van kleine dingetjes de ruimte en was er plaats op het terrein voor grotere objecten. We liepen rommelmarkten en beurzen af, bezochten allerlei spoorwegmusea (er zijn er veel meer dan je denkt), ik heb eindeloos veel geschreven en gebeld naar allerlei spoorweg instanties en op deze manier breidde de collectie zich langzaam uit.

Het begon met spoorbomen en een seinpaal, toen kwam dat enorme wisselbedieningstoestel, die zware ijzeren constructie met hendels daar in de hoek, die wel een ton weegt. Hij lag helemaal uit elkaar en we hebben hemzelf met een auto gehaald en in elkaar gezet in de woonkamer en kijk daar staan nog vijf kleinere.

In 1989 kochten we de Sik, een rangeerlocomotief, zo genoemd vanwege het mekkerend geluid van de stoomfluit. We konden hem nog net van de sloop redden en op een dieplader is hij van Amsterdam naar hier vervoerd. Ik smeer de motor elke week door en om hem in conditie te houden, rij ik hem geregeld heen en weer op het stukje spoor hier bij ons huis. Er volgden nog een bietenwagen en een conducteurswagen en het voorstuk van de omgebouwde Blauwe Engel en een voorstuk van een Hondenkop. Alle treinen bij de NS waren eerst blauw, toen rood en daarna zijn ze geel geverfd zoals nu.

Op het terrein staan twee kleine loods en vol met spoorweg- en treinobjecten, allerlei hebbedingetjes van lantaarns, bekers, insignes, uniformen, petten en pannenkoeken en fluitjes van de stationschef tot naamborden, loketluikjes en automaten. Eén van de pronkstukken is bijvoorbeeld een dwarsdoorsnede van een stukje rails van de allereerste spoorlijn tussen Amsterdam en Haarlem uit 1839, fraai gemonteerd op een plankje.

Bezoek

Als men zich realiseert dat het museum al driemaal op de televisie is geweest, eenmaal in De Stoel van Rik Felderhof, eenmaal in Man bijt Hond en bij het 150-jarig bestaan van de NS in een interview met NOS presentator Joop van Zijl, dan is het duidelijk dat een bezoek aan het museum de moeite waard is. In die hoogtijdagen liep het aantal bezoekers wel op tot 1000 per jaar, nu komen we in rustiger vaarwater met ongeveer 500 bezoekers.

Verwacht geen vitrines met keurig gerubriceerde voorwerpen met bijbehorende tekst. De presentatie is overrompelend en als men door de bomen het bos niet meer ziet wil ik de bezoeker graag tekst en uitleg geven bij de rondleiding. De collectie laat wel zien wat een tomeloze passie en ontembare verzamelhoede tot stand kan brengen zonder subsidies, de toegang is zelfs gratis, hoewel een vrije gift in geld of spoorwegattributen wel op prijs worden gesteld.

Excursie naar Voorveld

Op 17 mei organiseerde Old Go een excursie naar Voorveld. Op deze stralende zaterdag verzamelden zich zo'n 25 mensen bij dit normaal niet toegankelijke landgoed.

Het huis wordt voor het eerst vermeld in 1778. Voorveld was een echt landgoed, met huis, tuin en park, tuinmanswoning en boerderijen. Het huidige terrein van Voorveld is maar een derde van het origineel, tweederde was boerenland dat zich uitstrekte tot aan de Boerlaan. Het boerenbedrijf was nodig voor de instandhouding van het landgoed.

Het is nu moeilijk voorstelbaar maar toen was de Rijksweg nog niet verhard. Vervoer over water was zeker zo belangrijk als over land. Voorveld had een verbinding met de Drentse Aa via de Schipsloot aan de zuidkant van het park. Het park is in Engelse stijl opgezet: kronkelpaden, een vijver met een bocht die suggereerde dat het water ver doorliep, rododendrons en een gracht als zichtlijn vanuit het huis waardoor men de schepen op de Drentse Aa kon zien zeilen. Op bijgaande foto van Google Earth is die zichtlijn terug te vinden. Tussen Voorveld en de Aa lag moerassig gebied dat doorliep tot het Huis te Glimmen, zo nat dat hier een eendekooi lag, met daarin een meertje: het Hemrik, nog steeds de naam van een voormalige boerderij.

De bewoners

Voorveld was een voornaam huis.

In 1790 werd het verkocht door de erfgenamen van de Groninger burgemeester Tjaarda van Berchuis, De koper was H.N. La Clé die van 1811 tot 1816 de eerste burgemeester van de nieuwe gemeente Haren zou zijn. Rudolf de Sitter, de derde Harener burgemeester heeft het landgoed in bezit gehad. Na zijn dood wordt het landgoed in gedeelten verkocht, het huis komt in handen van alweer een bekend geslacht: Wytzia Anna Adriana de Marees van Swinderen en haar echtgenoot Mr. G.W. Eekhout, geen burgemeester maar raadsheer van het Provinciaal Gerechtshof.

Door Ingrid Smit

Begin van de vorige eeuw is het over met de deftigheid. In 1916 vraagt H.G. Nanninga, dan eigenaar van Voorveld, een bouwvergunning aan voor een woning voor een gezin. Klopt het doel van de aanvraag wel? Beeldbank Groningen heeft een Ansichtkaart uit 1910 van het oude huis met opschrift pension café restaurant Voorveld en eentje uit 1930 van rustieke bruggetjes en opschrift pension Voorveld met als pensionhouder Pietersen. Tussendoor zou het een gewoon woonhuis geweest zijn? Tussen 1959 en 1969 deed Voorveld dienst als Lidudger convict, het kleinseminarie van het bisdom Groningen. De leerlingen waren intern en werden voorbereid op een toekomst als geestelijke. Zij gingen naar school op het Sint Maartenscollege in Haren. De nog aanwezige kapel dateert uit deze tijd. Nu is op het terrein het psycho-oncologisch centrum Het Behouden Huys gevestigd.

Jan Bakker

Het tweede deel van de excursie stond in het teken van het paard. Wist u dat er een renbaan geweest is naast het huis Mimosa? De weg erheen is voor ons een hindernisbaan, met de keuze tussen een klim over het hek of een tocht door de bramen. Oud pikeur Jan Bakker heeft er gekoerst. Hij leidt ons rond en vertelt er alles over. Het was een 825 m baan met een scherpe bocht die afgezet was met betonnen palen. At leverde gevaarlijke situaties op. De baan was in gebruik vanaf het begin van de vorige eeuw, maar is langzamerhand verdrongen door de nieuwe baan in het stadspark in Groningen. Na de oorlog is de baan nog even gebruikt omdat die in het Stadspark door de aanleg van een tankgracht onbruikbaar was.

Dan via een groene laan naar een onbekend rijksmonument: de deels houten manege aan de Viaductweg 8. De dag is gezellig afgesloten op het terras van Sassenheim.

Meer foto's van de excursie zijn te vinden op de facebookpagina van Old Go

Niet Hotel van der Woude, een Groninger dancing wellicht?

In het vorige nummer van Old Go plaatste Roelof van Wijk in: Proefboringen in Haren en de gevolgen, de ontmoeting tussen een Amerikaanse boormeester en een Harense vrouw tegen de achtergrond van de proefboring in 1953. Niets ten nadele van Hotel van der Woude als decor van hun liefde, maar het verhaal ligt toch iets anders.

Door Joost Jans

De familie Lodewijks in 1947 bij het huwelijk van Stien (staand: tweede van links). Geknield links zit Greet. Staand rechts: Dievertje. De foto is ergens aan de rand van Spijkerboor genomen.

Mijn moeder, Greet Lodewijks (1926), was het vierde kind van Johannes Lodewijks en zijn vrouw Dievertje, geboren Fennema. Johannes, succesvol aannemer, had kort daarvoor met zijn gezin de villa aan de Stationsweg 45 betrokken en leek hard op weg een welvarend en gerespecteerd burger van Haren te worden.

Dievertje, modiste van beroep, stond haar man terzijde en had daarnaast de leiding over het huishouden.

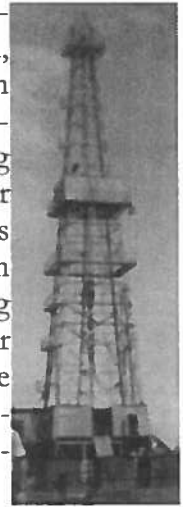
Maar in 1928 sloeg het noodlot toe: na een kort ziekbed overleed Johannes.

Het gevolg was enorm. Dievertje, de kordate ondernemersvrouw, stortte volledig in en bleek jarenlang niet in staat de leiding van het gezin op zich te nemen. Haar oudste zoon Jan en dochter Stien namen die taak over, waarbij Greet grotendeels onder de hoede van Stien kwam. De nieuwe financiële situatie dwong het gezin de villa te verlaten en een bescheiden huisje in Spijkerboor te betrekken, aan de Nieuwlandsweg 67. Ook dit was een schok, want Spijkerboor was weliswaar een nette, maar toch ook een zeer bescheiden buurt.

Nog pijnlijker was dat Dievertje haar hand moest ophouden om te kunnen overleven. Ze was bij gebrek aan inkomsten aangewezen op steun van Het Witte Kerkje en van de familie Fennema. De Fennema's, bakkersgeslacht uit Muntendam, deed dat onder andere door regelmatig brood en andere bakkerslekkernijen naar Spijkerboor te verschepen.

Mijn moeder groeide dus op in een vaderloos gezin, dat gebukt ging onder de welvaartsval na de dood van Johannes. Het belette Greet niet zich te ontwikkelen tot een mooie jonge vrouw, die ook nog eens goed gekleed over straat ging, want moeder en dochters waren handig met naald en draad. Na haar schooljaren aan de Tuindorpschool ging Greet in de oorlogsjaren als leerlingkapster bij Siertsma aan de Kerkstraat werken. Na de bevrijding werkte ze bij de Groningse kapperszaak Modderman. Haar zus Stien woonde inmiddels in Amsterdam, waar ze en man had ontmoet en een gezin had gesticht.

In deze periode gonsde het in Noord-Nederland van de booractiviteiten, nadat in Drenthe het olieveld van Schoonebeek was ontsloten. De Nederlandse Aardoliemaatschappij ging op zoek naar meer vindplaatsen voor olie, en hield op verschillende locaties proefboringen. En zo kwam het dat in het voorjaar van 1952 een boorploeg van de NAM Haren binnenreed, er een boortoren neerzette en naar olie op zoek ging. Na tegenvallende resultaten werd de boortoren in 1954 afgebroken en verplaatst naar Drenthe.

Greet heeft daar waarschijnlijk weinig van gezien, want in die periode had ze een betrekking gevonden als hulp in de huishouding in Amsterdam, waarschijnlijk door bemiddeling van haar zus Stien. Het lijkt dan ook onwaarschijnlijk dat ze met de bemanning van de boortoren contact heeft gehad, ze was eenvoudig niet in de buurt!

In mei 1953 woonde ze weer in Haren, in het kleine huis bij haar moeder en haar jongste broer Jan. Ze vond een betrekking in de toen bloeiende Groningse textielindustrie, eerst bij de RIA Regenkledingfabriek, later bij Meinens.

Ergens in 1955 liep de nog altijd vrijgezelle Greet Tom tegen het lijf, ik vermoed in het Groningse uitgaansleven. Tom was boormeester in dienst van de International Drilling Company en door de NAM ingehuurd. Hij moest op verschillende boorplatforms als een soort reizende locatiemanager de werkzaamheden aansturen. Daardoor verbleef hij regelmatig in Groningen. Er sloeg een vonk over. Maar het werd geen gemakkelijke relatie. Tom was getrouwd en was voor zijn werk veel op reis. Desondanks introduceerde Greet Tom in haar Harense leven. Toms zwarte auto werd regelmatig op de Nieuwlandsweg geparkeerd.

In december van dat jaar werd de affaire pas goed ingewikkeld toen Toms vrouw tijdelijk overkwam. Greet verdween noodgedwongen naar de achtergrond, maar dat was voorbij toen Toms vrouw in januari 1956 met de boot naar Amerika terugvoer. En zo kon de liefde weer bloeien, vooral als Tom tussen twee reizen door Groningen aanded. In maart of april was het opeens voorbij: Tom keerde terug naar Amerika. Greet zal ongetwijfeld hete tranen hebben geplengd: Ze wist al enige tijd dat ze van Tom een kind verwachtte. *(wordt vervolgd)*

Gerrit Bazuin over een leven aan de Achterste Middelhorst

Dit artikel is overgenomen uit het Harener Weekblad van 28 december 1978. Bij het lezen moet u dit jaartal in gedachten houden. Mevrouw Bazuin is in 1992 overleden en de heer Bazuin in 1998.

Kraaien waarschuwden veldwachter dat er jongens in de eendenkooi zaten

“Ach, de boeren hebben het nu niet zo slecht. Toen ik na ons huwelijk in 1939 begon met vier koeien moest ik er bijwerken als opperman in de bouw. In die tijd kostte een nuchter kalf hfl. 2.= en betaalden we voor een bunder land hfl. 100.= huur. Nu kost een nuchter kalf hfl. 500.= en doet een bunder land hfl. 400.= per jaar.

Gerrit Bazuin, 67 jaar, stopt een verse pijp en vervolgt zijn verhaal.

Toen ik begon te werken verdiende ik per week hfl. 3,60. Het tweede jaar werd dat 70 cent per dag en het derde jaar hfl. 9.= per week. Toen ik mijn baas om hfl. 12.= per week vroeg, kon ik gaan want daar kon hij twee jonge jongens voor aannemen.

’t Leven was toen veel duurder in verhouding, er werd veel stille armoede geleden maar de mensen waren wel veel tevredener dan nu.

Achter het spoor

Praten met Gerrit Bazuin is praten over een stukje geschiedenis van Haren “achter het spoor”. Het leven van Bazuin speelde zich af op wat hij nog steeds graag de Achterste Middelhorst noemt.

Ik ben geboren hier op de hoek wat nu de Oude Middelhorst heet. Op nummer 41 (toen nog nummer 7) aan de Mellenssteeg ben ik groot gebracht. Na ons trouwen gingen we op nummer 21 (toen nog nummer 5) wonen op de hoek met de Ridder-spoorweg die pas in 1964 werd aangelegd.

Het was een periode waarin uitbreidingen van Oosterhaar nog niet in de gedachten van de Harense bestuurders hoefden op te komen. De Achterste Middelhorst was een vrij geïsoleerd gebied.

“Bij helder weer kon je op de kerktoren van Haren zien hoe laat het was. Een blik achter het huis levert nu een steenmassa op.

Langzaam maar zeker drong de beschaving op. Alles veranderde. De Achterste Middelhorst was een zandweg en in de winter – toen had je nog echte winters- moest je een pad uitgraven om de melkbussen bij de weg te kunnen brengen. In de dertiger jaren werd een puinweg aangelegd voor hfl. 3000.=. Voor een paar duizend gulden meer was het een teerweg geworden maar dat was te duur. Het jaarlijks herstel van de puinweg heeft uiteindelijk veel meer gekost.

Waterleiding werd pas in 1957 aangelegd, een kostbare zaak want er stonden maar 4 woningen aan de Mellenssteeg. Een leiding voor het stadsgas was al eerder aangelegd.

Een onbebouwd Oosterhaar II achter boerderij Bazuin, zicht op Waterhuizerweg.

Boeren

Gerrit Bazuin- ook op het eigen bedrijf altijd gesteund door z’n vrouw- stopte in 1976, toen hij AOW-er werd, met het boerenbedrijf. Zo zijn er veel meer bedrijven gestopt. Er waren hier 17 kleine boerenbedrijfjes, alleen aan de Oude Middelhorst en de Mellenssteeg. De Waterhuizerweg hoorde daar niet bij. Nu zijn er nog maar 5 boeren overgebleven.

De gezelligheid van boeren-onder-elkaar verdween. Daarvoor kwam een andere gezelligheid. In 1964 werden de woningen in Tuindorp-Noord gebouwd. Aan die eerste bewoners bewaren de heer en mevrouw Bazuin de beste herinneringen. Er werd veel over en weer koffie gedronken en geholpen want de boerderij was in 1964 nog volop in bedrijf.

Gniffelend denkt de heer Bazuin terug aan z’n buren, de onderwijzer, de arts en al die anderen die

geen eelt in de handen hadden maar die met veel plezier meehielpen om de hooipakjes binnen te halen. “Die mannen vonden dat prachtig”. Door hun werk zagen ze elkaar nooit. Hier stonden ze zij aan zij te werken. Er was er een bij die niets liever wilde dan de hele dag met “t ol peerd” op stap, al moest hij gier rijden.

Hooien is er nu niet mee bij, de burens zijn verhuisd maar ze onderhouden de contacten wel. In mei volgend jaar wanneer de heer en mevrouw Bazuin 40 jaar zijn getrouwd, zullen ze ongetwijfeld allemaal weer komen opdagen.

Eendenkooi

Een attractie voor de jeugd van Achterste Middelhorst was de eendenkooi. Je loopt de Oude Middelhorst af. Dan kom je op het Veendijkje. Na 300 meter ga je linksaf. Zo kom je bij de oude eendenkooi die inmiddels al een jaar of 50 buiten bedrijf is. Maar de heer Bazuin weet nog als de dag van gisteren dat de kooikers hier bezig waren. Als kwajongens hebben we daar ook wel eens een paar eenden gevangen. “nu moet je weten dat het stuk bos waar de eendenkooi in lag, een geweldige plek voor de kraaien was. Zij maakten er hun nesten. Als je dan in de kooi kwam vlogen die kraaien op en gingen boven de kooi cirkelen. Dat was voor de veldwachter, als hij in de buurt was, een teken dat er weer kwajongens in de kooi waren. Als hij er dan aankwam, gingen wij er snel vandoor over de brede sloot die om de kooi lag. Daar was geen vaste verbinding in de vorm van een dam. We maakten gebruik van overhangende takken.

De vijver in de kooi is in de loop der jaren dicht geslibd, de kooi zelf is in verval geraakt en het bosje is ook niet meer wat het was. In de oorlog is er veel hout gekapt. Een aantal jaren geleden is de eendenkooi door het crematorium in Groningen als strooiveld in gebruik genomen. Een groot hek op de dam maakt het onmogelijk om nog in de kooi te komen.

Gronings

Praten met Bazuin, 't liefst Gronings, is voornamelijk luisteren naar verhalen over mensen die in dit deel van de gemeente zijn geboren en er hebben gewerkt. Bazuin is vergroeid met de Achterste Middelhorst. Hij wil er niet weg maar wil daar ongestoord wonen. Daar hoeft je geen stropdas te dragen. Het echtpaar Bazuin zag de bebouwing van het dorp op zich afkomen maar zagen ook de boeren en hun boerderijen verdwijnen. Al die veranderingen hebben hun zelf niet aangetast. De gastvrijheid is gebleven en de koffiepot gaat de hele avond rond. Heeft de tijd hier misschien toch een beetje stil gestaan.

VROUGER

Trijnie Brunt is toegetreden tot het redactieteam.

In de werkgroep Oude Verhalen heeft ze al veel voor Old Go gedaan. Ter introductie plaatsen wij graag haar ervaringen over “vrouger”.

Wat is “vrouger”.

Voor de één is dat een gebeurtenis die heel lang geleden plaats vond. Als een 80 jarige spreekt over “vrouger”, dan bedoelt hij daarmee de dingen die in zijn jeugd plaats vonden.

Voor een andere is “vrouger” een belevenis die 1, 2 of een aantal jaren geleden is beleefd, want dat is ook “vrouger”.

Zelf zit ik er een beetje tussen in.

Mijn eigen jeugd lijkt nog zo dichtbij. De tijd dat ik mijn kinderen kreeg, ach, ook dat zit nog redelijk vers in mijn geheugen. Vooral bij het beleven van de komst van je kleinkinderen. Je eigen bevalling is dan als die van gisteren. En dan beleef je de heerlijke momenten van die kleintjes, die je weer gaat vergelijken met je eigen kinderen van toen ze zelf zo klein waren. En dat was dus ook “vrouger”.

De 80-plussers beleven “vrouger” weer heel anders. Door het krijgen van achterkleinkinderen zal hun gedachten minder snel naar de tijd gaan, toen hun eigen kinderen klein waren. Over een bevalling werd al helemaal niet gesproken en de verhalen over opvoeden kwamen ook niet aan de orde. Die generatie leefde in een totaal andere tijd, met weinig tot helemaal geen speelgoed, soms weinig opleiding, want er moest geld op de plank en geen luxe behuizing waar je het nog eens over zou kunnen hebben. Hier heeft het woord “vrouger” veel meer lading. “Vrouger was alles anders”!

Mijn kleindochter van 5 jaar beleeft “vrouger” op haar manier. Zij vindt het leuk om naar foto's te kijken van haarzelf en zegt dan vol trots: “oma, toen ik nog een baby was, lag ik in de wieg en moest ik heel veel huilen!” Dat is voor haar “vrouger”.

In ons blad leest u ook veel over “vrouger”, ieder op zijn eigen manier.

Het huis van de notaris

Een van de grote huizen aan de Rijksstraatweg in Haren is de villa van notaris Andringa de Kempenaar. Onderzoek naar de geschiedenis van het huis en de bewoners deed Roelof van Wijk. (foto collectie dhr. E. Vos)

Huis de Kempenaar 1915—1945

Het huis werd gebouwd in 1913-1914, in opdracht van Jhr. Julius Burmania van Andringa de Kempenaar (1873-1943) en zijn echtgenote Marie Antoinette Enschedé (1880-1972); dochter van Johannes Enschedé, firmant van de firma Joh Enschedé en Zonen te Haarlem, fabrikant/drukker van waardepapier, bankbiljetten etc. Zij zijn getrouwd op 26-02-1904.

Jhr. Julius Burmania van Andringa de Kempenaar werd in 1912 vanuit Groningen tot notaris ter standplaats Haren benoemd, als opvolger van de overleden notaris Scato Lohman. Hij was al een aantal jaren als kandidaat-notaris werkzaam geweest. Eerst in Haarlem, later in Groningen, waar zijn ouders woonden. De vader was directeur van het waterleidingbedrijf Groningen.

Een voorvader was in 1861 tot Jonkheer verheven. Zij kregen drie kinderen, twee zoons en een dochter. De zoon Jhr. Willem was in Groningen geboren. De dochter Jkvr. Henriette Francina, geb. te Haarlem in 1906, huwde te Haren in december 1929 met Jhr. Ir Rutger Egbert Laman Trip, geb. te Den Haag in 1905.

Daarnaast was er een zoon, Jhr. Johannes.

Na zijn benoeming tot notaris in Haren, zocht hij daar woonruimte. De drie dochters van de oude overleden notaris Lohman wilden graag in het 'oude' notarishuis blijven wonen en daarom moest hij naar andere woonruimte zoeken. Tijdelijk kon hij van het praktijkgedeelte gebruik blijven maken, maar een gezin huisvesten met drie jonge kinderen zag men in huize Lohman waarschijnlijk niet zitten. Maar de notaris had al eerder, naast zijn huis, een nieuw huis had laten bouwen. Waarschijnlijk om als huisvesting te dienen nadat hij zijn praktijk zou hebben overgedaan. (Het huidige pand van Livera aan de Rijksstraatweg).

Het oog viel op een stuk bouwland, net buiten het toenmalige centrum van het dorp, tussen de Rijksstraatweg en de Weg voor de Jagerskampen.

Dit was groot genoeg in de ogen van de notaris en zijn vrouw. Hij kocht het in 1912 van dhr. Antonie Doornbos, landbouwer en mw. Grietje Hemmes,

weduwe Hendrik Brouwer, sigarenfabrikant, en dochter van Jan Hemmes en Hillichjen ter Borgh. (van de familie Ter Borgh die aan de Rijksstraatweg tegenover de, naar de familie genoemde, Terborgsteeg een boerderij in bezit had gehad).

Het stuk bouwland was in 1832 eigendom van de Hervormde gemeente van Haren en aangeduid als pastoriegrond, dwz. dat de revenuen van het gebruik daarvan ten dienste stonden van de pastorie en daarmee van de predikant. De kadastrale aanduiding was toen: gem. Haren, sectie K 1090. De kadastrale aanduiding wijzigt telkens bij wijzigingen in eigenaar, grootte, etc.

Het huis vlak na de oplevering in 1914

Ir. Gerardus Knuttel, architect, (1880-1961), zoon van een gelijknamige scheikundig ingenieur bij de Gist en Spiritusfabriek in Delft, studeerde bouwkunde aan de hogeschool in Delft. Hij was van 1911-1918 ingenieur en architect in Groningen en woonde aan de Oranjesingel. Hij was leraar aan de Academie Minerva, bouwhistoricus en ook schrijver van een boek over 'Bouwkunst, beknopte ontwikkelingsgeschiedenis van 3000 jr. voor Chr. tot heden'. De eerste druk van dat boek, dat grote opgang maakte, verscheen in 1935 en de 8^e druk in 1962. Hij werd later leraar aan de Academie voor Beeldende Kunst in den Haag.

Hij heeft in het Noorden van het land, naast Huize de Kempenaar, in 1915 in Assen het pand aan de Nassaulaan 20 gebouwd voor de familie Dorhout Mees-Wallin, zoon van een jong overleden zuster en zwager van Jhr. Julius B. van Andringa de Kempenaar. (Beide gebouwen zijn rijksmonument)

Hij kreeg de opdracht een woonhuis annex notarishuis te ontwerpen; groot genoeg voor het gezin en de praktijk.

Hij ontwierp het huis in de *Um 1800 stijl*.

Een twee verdiepingen huis met een kap, op een verhoging, -een terras met aan voor en achterzijde gemetselde trappen- met een middenrisaliet dat geleed wordt door vier pilasters en bekroond met een fronton. De hoeken worden gevormd door pilasters in blokmotief. De ramen werden roedege-deelde ramen.

De achterzijde van het huis

Het geeft een monumentale indruk wat natuurlijk ook de bedoeling was, tenslotte was de bewoner een jonkheer, die ook notaris was! Het huis is, ten opzichte van de rooilijn, teruggesloopt op het beschikbare terrein, zodat het monumentale effect wordt versterkt.

De Um 1800 Beweging vertegenwoordigt een conservatieve bouwstijl die een reactie was op het rationalisme in de bouwstijl, waarvan bijvoorbeeld Hendrik Petrus Berlage een vertegenwoordiger was. Tegenover dit rationalisme stelde de Um 1800 Beweging de Lodewijk XVI-stijl als ideaalbeeld.

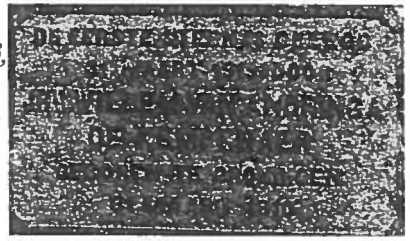
Deze stijl werd toen als de laatste echte stijl beschouwd. De Um 1800-stijl vond haar hoogtepunt in het tijdvak 1905-1914.

Duitse invloeden vonden ingang, en de naam van de beweging is dan ook afgeleid van een in 1908 verschenen boek van *Paul Mebes*, getiteld: *Um 1800: Architektur und Handwerk im letzten Jahrhundert ihrer traditionellen Entwicklung*.

In Nederland werd de beweging gedragen door het tijdschrift: *Het huis, oud & nieuw*: maandelijksch prentenboek gewijd aan huis-inrichting, bouw en sierkunst, van Eduard Cuypers, neef van de bekende architect Pierre Cuypers, dat tot 1927 verscheen.

Het tuinontwerp is van *Jan Vroom jr.* van firma Vroom uit Glimmen, die een gevestigde naam in dit soort aangelegde tuinen had. De aanleg is van *Geert Smid*, hovenier uit Glimmen met een aantal medewerkers.

De eerste steen is gelegd op 31 maart 1913, op zijn 3^e verjaardag, door zoon jhr. Willem van Andringa de Kempenaar, die, zoals de gedenksteen aangeeft, op 31 maart 1910 te Groningen geboren was.

In de loop van de tijd breidde de notarispraktijk zich zodanig uit zodat op de begane grond een uitbreiding plaats vond van het kantoorgedeelte, afgedekt door een dakterras.

In de tuin werd een tenniscourt aangelegd.

Huize De Hondsrug 1945-1953

Midden in de oorlog (21 mei 1943) overleed Jhr. Julius van Andringa de Kempenaar.

Hij was, naast de uitoefening van zijn notarisambt, een zeer verdienstelijk goochelaar en trok rond om voorstellingen te geven. Hij bekleedde ook in diverse plaatselijke verenigingen een functie.

Na de oorlog vertrok mw. Van Andringa de Kempenaar-Enschedé. De kinderen waren het huis al uit, en het huis kwam leeg te staan.

Het werd gebruikt door de Canadese bevrijdingstroepen en kort daarna door het Militair Gezag in de provincie Groningen. Nadat het Militair Gezag was opgeheven en naar 'gewonere' tijden kon worden omgeschakeld, werd het huis tijdelijk voor andere doeleinden gebruikt. Eerst woonden er nog uit Indonesië gerepatrieerde gezinnen in.

(Wordt vervolgd)

Eendenkooien

In het gebied rondom Haren waren zeven eendenkooien te vinden op de Hottingerkaart uit 1792. Daarvan lagen er drie in het gebied Oosterhaar bij het buitenhuis de Mikkelhorst en de kooi bij het huis te Glimmen.

Door Henk Bazuin

Tegenwoordig telt ons land nog maar een handvol kooien. Zo nu en dan worden daarin nog eenden gevangen, niet zoals vroeger voor de consumptie, maar om vogels te ringen voor onderzoek. De meeste kooien liggen aan de kust of in waterrijk gebied. Ooit waren er meer dan duizend in gebruik. Zelfs in Drenthe stonden er volgens een historicus 168 stuks.

De eendenkooien pasten prima bij de weelderige tuinen van dergelijke buitens. Met een fraaie kooi kon je pronken en het bekijken van de eenden vangst vormde een leuk tijdsverblijf voor de gasten en dankzij een kooi was men altijd verzekerd van wild op tafel.

Mandelige of mandekooi

De oudste kooi moet gezocht worden in het gebied wat nu Oosterhaar wordt genoemd.

Op de kadasterkaart van 1832 zijn de percelen goed te herkennen. De totale oppervlakte is ruim 3 hectare. Deze kooi heeft waarschijnlijk behoord bij het huis De Olde Borg dat heeft gestaan aan de huidige Middelhorsterweg. In verkoopaktes wordt deze kooi de Mandelige Kooi genoemd. De omschrijving van de vijver is "water als hakbosch". De sloot rondom de kooi wordt omschreven als gracht in gebruik als weiland. De kooi was te bereiken vanaf de Boereweg via een perceeltje hakbosch. Daar waar nu de Anjerlaan loopt vanaf Oude Middelhorst.

Achtereenvolgens zijn eigenaar van deze kooi Rudolph Rummerinck, Jacob Hemmes en zijn vrouw Johanna ter Borgh, Johan Hendrik Quintus. De erven van laatstgenoemde persoon verkopen de mandelige kooi aan de heren Jan Oosterveld en Jacob Woldring.

Van deze kooi zijn geen kenmerken terug te vinden, mede door de aangelegde infrastructuur in Oosterhaar II maar was te vinden waar nu een concentratie van winkels is aan de Anjerlaan.

Horstenkooi

In een verkoopakte van 1818 wordt deze kooi genoemd, gelegen op het Zonnemaland van de boerderij die aan de Middelhorst heeft gestaan, tegenover de Mellenssteeg. De kooi was eigendom van de erven Nobel, eigenaars van het buitenhuis De Mikkelhorst. Op de kadasterkaart van 1832 wordt de vijver nog genoemd als een perceel water.

De grootte van de kooi is ongeveer twee en een halve hectare.

In een verkoopakte van 1865 staat niets meer vermeld wat aan een eendenkooi doet denken. Waarschijnlijk waren alle kenmerken in dat jaar al verdwenen

In 1835 vindt een grote houtverkoop van 600 eiken plaats bij de oude kooi. In een verkoopakte van 1865 staat niets meer vermeld wat aan een eendenkooi doet denken. Waarschijnlijk waren alle kenmerken in dat jaar al verdwenen. De plaats van de kooi moet worden gezocht waar nu de straat Rozengaard ligt in Oosterhaar III.

Eendenkooi

Deze eendenkooi staat bekend als De Eendenkooi en heeft geen specifieke naam. Hij behoorde evenals de Horstenkooi bij het buitenhuis Mikkelhorst. Deze kooi bleef tot het begin van de vorige eeuw in functie. De grootte was ongeveer twee en een halve hectare. Achtereenvolgens zijn de volgende personen eigenaar.

Willem Theodoor Nobel, Jan Wuffen, landbouwer te Helpman, Bastiaan Hendrik Koster, Hendrik Veenhoven te Hoogezand, Ludwig Therfloth te Greven bij Munster.

In 1887 wordt de kooi verkocht aan Eduard Lups te Velp en in 1915 wordt Meindert Holtkamp uit Kolham (hij woonde later in Haren) de eigenaar.

In 1928 is de heer Harmannus Vos te Middelhorst, kooiker van deze kooi.

In 1954 verkoopt Holtkamp de kooi aan de Crematorium Vereniging Nederland die er een crematorium wil laten bouwen. Hiervan wordt afgezien door de veenachtige ondergrond. In 1974 wordt het terrein in gebruik genomen als strooiveld van het crematorium in Groningen. De vergunning tot verstrooiing wordt in 1998 ingetrokken en per 1 januari 1999 verliest de eendenkooi haar functie als strooiveld.

Eendenkooi Glimmen

De vervallen kooi ligt in een hoek van het Quintusbos. Tussen de hulststruiken zijn de kooiplas en de

Sassenhein

“Een dorado onder Haren”

Boekbespreking door Henk Bazuin

vangpijpen nog net herkenbaar, deze zijn hersteld door Staatsbosbeheer. De kooi werd ergens tussen 1607 en 1619 gebouwd niet veel later werd het eigendom van de eigenaren van Huis te Glimmen.

Toen de kooi in de 19^e eeuw in onbruik raakte, werd de grond gebruikt voor bosbouw. Tijdens het herstel van het landgoed Huis te Glimmen werd het bijzondere van de Glimmense eendenkooi herkend. Een reconstructie van der kooi was geen optie, eenvoudigweg omdat de waterhuishouding in het gebied drastisch is veranderd ten opzichte van enkele eeuwen terug.

De Hottingerkaart toont ons dat het Hemrik nog een grote waterplas was die bijna grensde tot aan de kooi.

Yesse door de eeuwen heen

nieuw boek over klooster Yesse

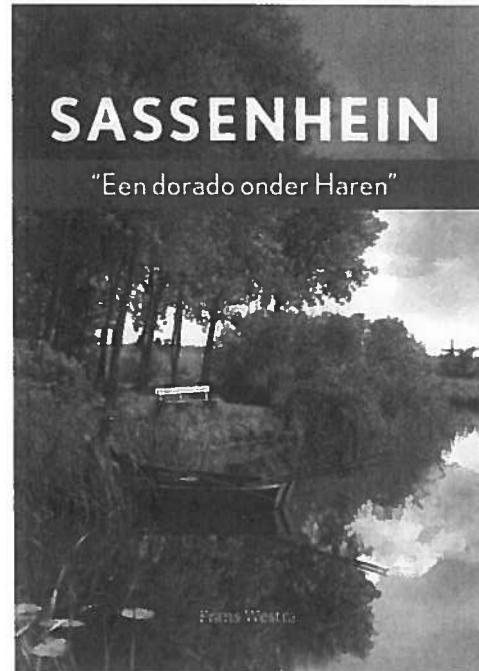
Op 29 augustus verscheen deel 20 in de Harener Historische reeks: Yesse door de eeuwen heen.

De buurtschap Essen ontleent de naam aan het klooster Yesse dat hier van 1215-1594 gestaan heeft.

Het boek is geschreven door Annemiek (A.M.E.) Bos die op het voormalig kloosterterrein woont.

In het boek zijn de resultaten van de archeologische opgravingen van 2010 verwerkt.

Verkrijgbaar bij boekhandels in Haren (€12,50)

Dit boek is geschreven door de heer *Frans Westra* uit Haren en geeft een duidelijk beeld over een periode van ruim honderd jaar wel en wee van een uniek deel van het landschap binnen de gemeente Haren.

De beroemde Harense bioloog Fop I. Brouwer karakteriseerde de visplas Sassenhein en het omliggende coulisselandschap als een eldorado in Haren. Hein Aalderink, voorvechter van schoon viswater, ontwikkelde Sassenhein tot het domein van de Hengelaarsclub “Groningen”.

De leesbaarheid van het boek is groot. In ruim 40 hoofdstukjes worden de verschillende aandachtspunten behandeld.

De kadasterkaarten en de vele unieke foto's maken dat het boek bestempeld kan worden als een aanvulling op de algemene geschiedenis van Haren.

De presentatie van het boek heeft plaats gevonden op 28 maart 2014 in het paviljoen van Sassenhein. Het eerste exemplaar werd door de auteur overhandigd aan de heer Gert Bruns.

Voor een ieder die geïnteresseerd is in de geschiedenis van Haren en omgeving is dit boek een aanrader. Ik heb het met veel plezier gelezen.

De laatste zin van het laatste hoofdstuk wil ik u niet onthouden:

En de karpers gaan na de vangst altijd terug in het water. Andere zoetwatervis, zoals snoekbaars gaat wel mee naar huis. Heel bijzonder is dat we één goudvis in Sassenhein hebben: een echte koi karper.

Rubriek Vraag & Antwoord

In de rubriek *Vraag & Antwoord* hopen lezers van *Harens Old Goud* antwoorden te krijgen op vragen die hen al geruime tijd bezig houden.

Reacties graag naar redactie@oldgo.nl

Onbekende foto; de reactie

Henk Bazuin kon deze woningen aan de Rijksstraatweg niet lokaliseren, maar enkele lezers hebben hem goed op weg geholpen.

Leuk, deze eerste versie van *Rijksstraatweg 242* Haren In 'Bouwkunst in Haren' is op blz.33 te zien en te lezen hoe het verder is gegaan met deze woning

De 2 volgende woningen zijn goed herkenbaar, de daarop volgende is weer behoorlijk verbouwd, en daarna is er nog nummer 254 die in 1952/53 door de fa Wierenga totaal is verbouwd voor de familie Gaaren-stroom onder architectuur van Bulder.

(de huidige woning van gedeputeerde Boumans)

Ik heb geen foto van deze woning van voor de verbouw kunnen vinden (alleen een fragment) wellicht de heer Van Koldam?

Groeten, Jaap Wierenga

****

In het nieuwste nummer van „Old Go” pagina 17 vraagt u hulp voor het vinden van de woningen aan de Rijksstraatweg.

Van links naar rechts zijn het nummers 242 t/m 248. Zo te zien is het huis op nummer 242 afgebroken maar volgens het boekje van Ir.P.W.Havik „Bouwkunst in Haren” is het ook verbouwd in 1925. (pag.33 en 52). Huisnummers 244 en 246 staan er nog.

Blijft altijd leuk zulke zoekpuzzels.

Een vriendelijke groet van,

Jose M.M.Geling, AEROPHOTO EELDE

Het huis gaat verscholen achter bomen en stuiken.

Rechts een actuele foto van de 2 huizen ernaast.

Geachte Redactie,

Hierbij de reactie van de gemeente op het artikel **Vijf torens in de gemeente Haren?**

(jaargang 2014 nummer 1, blz. 16)

Ik moet u bekennen dat deze informatie al jaren in de gemeentegids staat.

Na onderzoek kom ik niet verder dan drie echte torens:

De toren van de Gorechtkerk, de toren van de Hervormde kerk aan de Rijksstraatweg en het Kerkje in Noordlaren.

Aan de Beatrixlaan is de St Nicolaaskerk, deze heeft wel een klokkentoren, maar ik vraag me af of je dat een echte toren mag noemen.

Verder was er in Onnen een kapel die een toren bezat, maar deze kapel is ondertussen gesloopt.

Voor komend jaar zal ik dit soort teksten eerst beter onder de loep nemen.

Hillegonda de Vries

Gemeente **Haren**

****

Even een reactie op het artikel van Frans Hazewinkel over de bevrijding van Haren, jrg 2012, nr 3, blz. 11: Genoemd afweergeschut bestond uit 2 kanonnen kaliber 15 cm. Die stonden niet op een oprijlaan van boer Hemmes maar in de voortuin van Rijksstraatweg 60. Dat huis was van Hekma Wierda en toen gevorderd door de Duitsers.

Nu woont daar J. Elema. Deze 2 kanonnen zijn bij de bevrijding niet gebruikt. Het schuurtje naast het huis diende als opslag voor munitie.

De bijgeplaatste foto is van een kleiner kaliber (20 mm) kanon dat toen opgesteld was tegenover Rijksstraatweg 54, waar de familie Van der Wal woonde. Vader Hes, moeder en de kinderen Dolf en Jannie. Dit huis staat op de foto van kort na de bevrijding. Hes woont nu Oosterweg 119

En nog even de vijver op de hoek van de Terborghsteeg en Onnerweg (jrg. 2012, nr 3, blz. 14);

Het verhaal dat zich iemand daar verdronken heeft, herinner ik me ook.

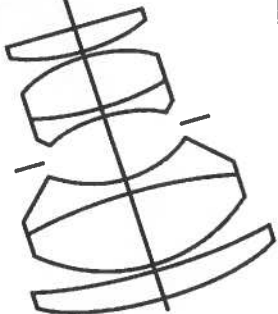
Lieneke van der Geest

luchtfotografie
boven heel Nederland

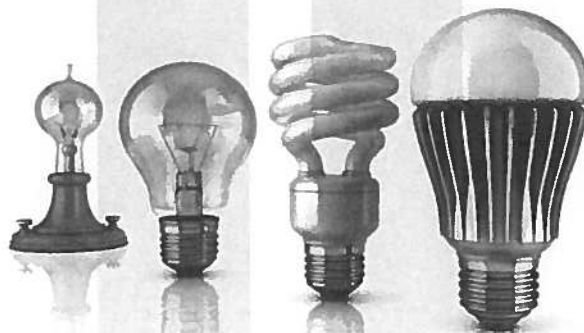
**AEROPHOTO
EELDE**

INFO@AEROPHOTOEELDE.NL
WWW.AEROPHOTOEELDE.NL
telefoon: 050 - 309 5551

SINDS 1910

Konings
TOTAALINSTALLATEURS

Rijksstraatweg 208 - 210 9752 BR Haren
☎ 050 5344735 Fax 050 5344138
www.koningstotaalinstallateurs.nl

DIGNO computers

Computers • Software • Reparaties • Netwerken

ICTWeerborg

Rijksstraatweg 132 • 9752 BL Haren • Tel.: 050-5349965 • info@digno.nl • www.digno.nl

Onderstaande Vrienden van Old Go en Harens Old Goud hebben deze uitgave mede mogelijk gemaakt
Wordt óók Vriend van "Old Go" !

Makelaardij Betty Dunning, Scharlakenlaan 2, Haren, tel. 534 66 99 Uw betrouwbare partner voor wonen
Auto de Groot Haren bv. Rijksstraatweg 115, voor Apk en onderhoud van alle merken. Tel 050-5349444
Dierenspecialzaak De Molen, tel. 5350215. Bij Discus Ekkelkamp vindt u alles voor uw huisdier
Echte bakker Haafs, van Petra & Wilfred, Raadhuisplein 8, tel. 535 0804: Je proeft 't !
Wijnhuis Enotria, Rijksstraatweg 222-1, tel. 5350974, info@wijnhuisenotria.nl voor Europese kwaliteitswijnen
dekoffiewinkel.com, De Brinken 1. Specialzaak in koffie en thee en voor heerlijke bonbons!
Astoria catering-partyservice, tel. 5345200, info@astoria.nl. Intermezzo, Sassenheim; Als u iets te vieren heeft
Hans Anders Opticien, De Brinken 14, tel.4030896, brillen, zonnebrillen, lenzen: Nu met najaarsvoordeel
Bruna Haren, Brinkhorst 22, tel. 5344139, De Kinderwinkel, Cadeauwinkel, Kaartenwinkel en postkantoor
Kapsalon Margriet, Nieuwlandsweg 25, Haren, www.kapsalonmargriet.mijnkapper.nl
Fam. Brunt, Spoorlaan 31, 9753 HV Haren, tel. 050 - 5438934

Hier uw naam, adres en bedrijfsgegevens!
Voor informatie: redactie@oldgo.nl

OME WILLEM

*Ik wil joen Ome Willem wezen
van aaltied proat zunder geklets
huil hai as Atlas weteld vast.*

*Ik wil joen Ome Willem wezen
as t schienvat over de femilie
woar elk zien aigen weg in duuster tast.*

*Ik wil joen Ome Willem wezen
en krekt op tied
huil hai ons baaide haanden vast.*

Anne Hoogebrug

Hareners beslissen over Haren

**Dat vinden wij als Harener Historische Commissie.
Maar wie zijn nu die Hareners?
Wij vinden dat je dan tenminste voorouders in
Haren moet hebben in 1830*.**

Bent u een Harener?

Doe hier de check.

**U krijgt van ons een schriftelijk bewijs mee ** (daarmee kunt u zich melden bij het gemeentebestuur).
Bovendien hebben wij een leuke aanbieding voor u***.**

- Als voorouder rekenen wij ieder gezinshoofd in 1830 op basis van het Bevolkingsregister Gemeente Haren 1830.
- ** U krijgt een geprinte kwartierstaat bij koop van een boek uit de Harener Historische Reeks nrs 15 tm 20.
- *** Voor iedere voorouder in 1830 krijgt u € 2,50 korting bij aankoop van een boek uit de Harener Historische Reeks nrs 1 tm 14 (maximale korting € 10,- voor vier boeken).

De deeltjes 1, 2, 6 en 17 van de Harener Historische Reeks zijn niet meer verkrijgbaar

www.gemeentegeschiedenis.nl

Nederland telt nu 408 gemeenten.

In 1812 waren dat er meer dan 1100, waarvan 62 in de provincie Groningen.

Sinds 2010 bestaat de provincie uit 23 gemeenten, in 2018 worden dit er mogelijk 6.

In twee eeuwen heeft Nederland bijna 1700 gemeenten gekend. De website maakt deze historische gegevens per gemeente toegankelijk.

www.lidmatengroningen.nl

Op deze site kunt u lidmatenregistraties van hervormde (gereformeerde) gemeenten voor 1811 bekijken. De Groninger Archieven hebben het beheer van de website. U kunt zoeken via een lijst (kerspel lijst); en nu ook via een kaart (kerspel klik-kaart).

GAVA

Het Gronings Audio Visueel Archief heeft 90 dorpsfilms in de collectie. De films tonen een beeld van dorp- en dorpsleven tussen 1938 en 1985. Dat beeld is er niet één van krimp, maar van bloeiende dorps economie.

Veel films zijn gemaakt in de jaren 60 door de Deventer ondernemer J. Adolfs. Hij maakte ze vaak in opdracht van muziek- of sportverenigingen. En daarbij probeerde hij ook zo veel mogelijk mensen in beeld te krijgen.

De dorpsfilms kunt u vinden via een google-kaart: www.gava.nl/collectie/google-maps.

Dan verschijnt de kaart van de provincie met markeringen voor de films. Wij vonden oa:

Onnen 1968

Maker J.W.L. Adolfs

Archiefnummer AV5090

Uiteraard willen de medewerkers van het GAVA de collectie graag aanvullen.

Op de website van het GAVA staan ook verhalen over Groninger filmers en filmclubs. Op het blog verschijnen regelmatig nieuwe verhalen. Bovendien kunt u de activiteiten van GAVA-medewerkers volgen via twitter.

Mevrouw Antje Alberts-Berghuis

De Werkgroep Oude Verhalen wil vastleggen wat er bij bewoners van de gemeente aan waardevolle herinneringen leeft. Dit artikel is ontstaan naar aanleiding van een aantal gesprekken met mevrouw Alberts in het najaar van 2013. De foto's zijn uit de collectie van mevrouw Alberts.

Door Lineke van Geest

Ik ben in 1928 in de Bolhuissteeg geboren, in het huis dat nu wit geverfd is. In 1929 werd mijn vader Jacob Berghuis boer aan de Stationsweg.

Tussen twee villa's aan de Stationsweg was een weggetje naar de Lokveenweg dat de naam Poorthofsweg

kreeg. Aan de Stationsweg waren allerlei villa's gebouwd, maar voor de rest was het allemaal bouwland. Het Boeremapark werd aangelegd en onze boerderij (zie foto) werd Poorthofsweg 3.

Fop I. (Foppi) Brouwer kwam in één van de villa's te wonen (nr 13) en ik herinner me dat een vriendin van Prinses Juliana, die tegenover ons woonde op een keer in de winter bij ons binnenkwam om bij de kookkachel wat op te warmen en van een kom snert genoot. Nee, van echt standsverschil was geen sprake, we gingen allemaal gewoon met elkaar om, maar toen ik 16 was en wij dorpingen een hele grote meisjesvereniging hadden en de elite van het dorp een heel kleine en zij ons vroegen met hen mee te doen, wij dat niet wilden. Kijk, nee, dat deed je dan weer niet. Maar na de oorlog gingen ook wij tennissen en paardrijden.

Ik ging naar de School met de Bijbel in de Kerkstraat en zat onder andere bij meester Tillema in de klas. Ik vond school niks en ben ook een keer blijven zitten. In die tijd was de leerplicht van 6-12 jaar. Toen ik 13 jaar was kon ik gelukkig van school.

Ik wilde maar één ding: helpen op de boerderij, koeien melken. Ik weet nog dat ik als achtjarig meisje 's morgens om 4.30 uur opstond en tranen met tuiten hilde omdat het melken niet erg lukte.

In 1942 huurde mijn vader er land bij van Jan Hemmes, die aan de Rijksstraatweg 58 woonde, even voorbij Huize de Wolf. Hij had ook een hulpe nodig en voor 2 ½ gulden per week ging ik daar in dienst van 's morgens 8-12 uur.

De oorlog

Op een morgen toen ik bij mijn betrekking aankwam zag ik dat er Duitsers in de keuken zaten en ben ik vlug op mijn klompen weer naar huis gehold. Later hoorde ik dat Jan Hemmes veilig ondergedoken was in Helpman.

Na de bevrijding sloegen de Canadezen hun kwartier op in die boerderij en toen de rust was weergekeerd en ik mijn dienst weer opnam, bleek de boerderij uitgewoond. Overal lagen bierflesjes en alle toetsen waren uit de piano verdwenen. Ik ben er 3 jaar in dienst gebleven en daarna bij mevrouw Pijlman, onze buurvrouw.

In 1943 vierden we het 25-jarig huwelijksfeest van mijn vader en moeder in de tuin toen het luchtalarm plotseling afging en we rook en vuur zagen in de richting van het spoorwegemplacement in Onnen, dat door de Canadezen gebombardeerd werd. Ook herinner ik me dat de broer van mijn man ondergedoken was bij een oom en tot het einde van de oorlog in een kuil onder het hooi zijn schuilplaats had.

We kregen ook vlak voor de Hongerwinter een meisje uit Rotterdam in huis, maar toen zij melk in de WC (lees poepton) gooide, wilde mijn vader haar niet langer in huis hebben.

Net voor de bevrijding klopten twee Duitse soldaten bij ons aan en smeekten om water. Ze zagen er vreselijk uit en mijn moeder liet ze mee aan tafel eten. Ze schrokken het eten naar binnen en luisterden eerbiedig bij het Bijbellez en bidden.

Huwelijksjaren

In 1948 leerde ik Dirk Alberts kennen (geboren in 1925) en dus 3 jaar ouder. Hij was gemeentewerker en woonde aan de Ruigelaan. Later ging hij bij aannemer Dirk Bolt als metselaar werken. Wij trouwden in 1952 en trokken bij mijn ouders in. We kregen 3 jongens en een meisje, Luuk, Piet, Annet en in 1960 werd de jongste, Jacob geboren.

We hielpen mee met het werk op de boerderij. Mijn vader had ongeveer 12 à 13 koeien, wat pinken, varkens, kippen, een geit en we hadden een hond, die ook binnen in huis mocht. Het betekende hard werken en lange dagen en als beloning kreeg mijn man wat jongvee van mijn vader. Mijn vader werkte ook in Ruischerbrug bij de kunstmestfabriek en sjouwde met zware zakken kunstmest op zijn rug bij het lossen van de schepen aan het Winschoterdiep. Mijn man moest om 7 uur 's ochtends op de bouw zijn, kwam 16.30 uur thuis en dan moest er weer gemolken worden, vaak ook nog gehooïd. Op een keer was er een koe in het water gevallen en ik bedacht me geen ogenblik, sprong in het water en zwom naar de overkant van het Winschoterdiep, waar we ons land hadden, maar toen ik daar eenmaal aankwam was de koe al gered. Ik moest ook vaak de paarden op de wipkar mennen om de pinken die dan achter de kar liepen te verweiden. Veel vrije tijd was er niet, maar ik was lid van de Gereformeerde Vrouwenvereniging en ik zat op volksdansen.

Hoe was het leven op de boerderij?

Je moet je voorstellen hoe we allemaal sliepen. Pappie en Mammie in de bedstee in de keuken, daar was het lekker warm bij de kookkachel. Mijn man en ik in de bedstee in de koude mooie kamer en de kinderen in de andere bedstee en ledikantjes ook beneden.

De pomp was buiten en als het vroom, moest je die altijd 's avonds leeg laten lopen, anders vroom de pomp stuk. Je deed de was altijd buiten en 's winters stond je al die vuile overalls op de koude stenen vloer te boenen. We hadden geen stookhut en 's zomers ging de kookkachel naar buiten en kookten en aten we daar.

De doorgang tussen de twee garages van onze buren naar onze boerderij was maar heel smal en ik weet dat op een keer onze wagen volgeladen met hooi tussen de twee garages bleef steken.

Aan de Poorthofsweg was een klein voetbalveldje waar de kinderen speelden, het springt nu wat in en er staan nu bomen, en je kon via een paadje langs de kwekerij van Van der Meij zo naar de Middellhorsterweg lopen.

De nieuwe tijd

De boerderij werd oud en in 1968 stortte de achtergevel in. Mijn vader en moeder waren al in 1960 met pensioen gegaan en verhuisd naar een woning aan het Schoolpad. Wij bleven nog een tijdje in de half ingestorte boerderij wonen, maar er waren bouwplannen voor een bejaardencentrum, de latere Zonnehof, maar protest van de buren maakte aan

deze plannen een einde. Er kwam wel veel nieuwbouw, waaraan veel behoefte bestond in die tijd en zodoende konden wij de boerderij met bijbehorende gronden in 1969 voor de sloop verkopen.

Ik weet nog dat Foppi Brouwer een vijver in zijn tuin (hij was aan de Stationsweg no. 5 gaan wonen) heeft aangelegd met oude kloostermoppen van onze boerderij en dat er een tijdje een volkstuin heeft gelegen op de plek van onze boerderij. De boerderij van onze achterbuurman, Luut Jansen, de Jessicahoeve geheten, trof hetzelfde lot en op die plek staan nu de sporthal en het rouwcentrum De Bam.

Kievitweg

We gingen aan de Kievitweg wonen. Mijn man hield nog een paar jaar wat vee aan dat 's winters bij boer Neef gestald werd. We kochten een auto waar we veel plezier van hebben gehad, de kinderen groeiden op en het leven ging zijn gangetje. Bakker Helder kwam aan de deur en dronk een kopje koffie mee, de groenteman kwam langs uit Helpman met paard en wagen. Textiel kocht je bij de dames Duin aan de Rijksstraatweg, maar voor nieuwe kleren ging je naar Groningen, eerst op de fiets naar de Esserweg, daar op de tram. Schoenen haalde je bij Molenkamp of van der Molen en dan had je nog Nijdam aan de Westerse Drift, een uitdragerij waar ik nog eens een hele mooie kokosmat heb gekocht. Dirk, mijn man werkte nog steeds in de bouw en klaagde wel over dat moderne gepruts in de revolutie bouw van die tijd. In 1980 is hij op 54-jarige leeftijd plotseling overleden aan een hartstilstand.

Ikzelf ben nu 84 en als je over de 80 bent, "loop je in andermans tijd", maar met mijn kinderen, 9 kleinkinderen en 4 achterkleinkinderen zie ik terug op een heerlijk gezegend leven zonder veel zorgen..

Uit ons fotoarchief

Veel boerderijen in de gemeente zijn ten prooi gevallen aan modernisering. Zo was het eens in Haren

De Eik, Rijksstraatweg 64

Boerderij Takens

Onnerweg, nu Jachtlaan hoek Hubertushof

Boerderij Abbring

Middelhorsterweg

Boerderij Luinge/De Groot

Onnerweg, nu Jachtlaan t.o. Terborgsteeg

Boerderij Jansen

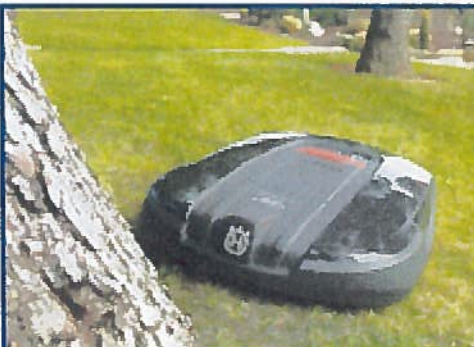
DRUKKERIJ G. VAN ARK
PROFESSIONALS IN **PRINT & DRUK**
KERKSTRAAT 32, HAREN - T (050) 534 74 47 - F (050) 534 06 50

GEBORTE
HUWELIJK
JUBILEUM
ZAKENKAARTJES
CANVAS
BANNERS
BRIEFPAPIER
ENVELOPPEN
LAMINEREN
INBINDEN

en nog veel meer...

INFO@DRUKKERIJVANARK.NL

WWW.DRUKKERIJVANARK.NL

Onderhoud

Reparatie

Advies

Verkoop

Alle grote merken

Gratis halen en
brengen

Al meer dan 75 jaar

De Gazonmaaier Haren

Uw specialist in gazon-, zit- en robotmaaiers!

050-5345120 www.gazonmaaier.nl